

4. Теория государства и права : [учебник для вузов] / под ред. В.М. Корельского и В.Д. Перевалова. – 2-е изд., изм. и доп. – М. : НОРМА – ИНФРА-М, 2001. – 616 с.

Павловська А. А., старший викладач кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук;

Романенко Д. С., курсант 3-го курсу навчально-наукового інституту № 3 Національної академії внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

Традиційно вважається, що юридичні особи не підлягають кримінальній відповідальності внаслідок складності або навіть неможливості визначення вини такої особи у скоєнні кримінального правопорушення, відсутності науково обґрунтованої системи кримінальних покарань юридичних осіб тощо. Також відмічається, що кримінальна відповідальність юридичних осіб не відповідає принципу особистої винної відповідальності і принципу індивідуалізації юридичної відповідальності і покарання [1, с. 8]. Так, відповідно до ст. 18 КК України суб'єктом злочину може бути лише фізична особа. У зв'язку з цим виникає питання про можливість притягнення до кримінальної відповідальності саме юридичної особи.

Слід зазначити, що визнання юридичних осіб суб'єктами кримінальних правопорушень в найбільш вразливих сферах суспільних відносин створить умови для швидкої та невідоротної відповідальності за екологічні, деякі економічні, комп'ютерні та інші злочинні діяння, тоді як практика демонструє, оскільки відповідно до чинного законодавства більша частина таких діянь належить до адміністративних правопорушень і де-факто залишається без покарання [1, с. 9].

З 1 вересня 2014 р. вступив в силу Закон України від 23 березня 2013 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України по виконанню Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України стосовно відповідальності юридичних осіб» було введено кримінальну відповідальність для юридичних осіб [2]. Цим же Законом Загальну частину КК України доповнено розділом XIV-1 «Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб».

Законодавцем вжито поняття «заходи кримінально-правового характеру», а не «види покарань». Мабуть, це пов'язано з тим, що покарання застосовується саме до фізичних осіб і його метою є не тільки кара, а й виправлення та запобігання вчиненню нових злочинів. Зрозуміло, що таке формулювання не можна використовувати до юридичних осіб [3; с.114].

За Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України стосовно відповідальності юридичних осіб» визначено конкретний перелік злочинів, вчинення яких керівником, засновником, учасником або іншою уповноваженою особою юридичної особи від її імені і в її інтересах є підставою для застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру: ст. 209, 258–258-5, 306, 368–369-2 КК України.

Однак, не зважаючи на значну кількість злочинів, за які до юридичної особи можуть застосовуватись заходи кримінально-правового характеру, значним недоліком є те, що законодавець залишив поза увагою злочини, котрі мають масштабний характер і можуть завдати значної шкоди. Це, зокрема, злочини проти довкілля, суспільну небезпеку яких складно переоцінити; злочини у сфері господарської діяльності, тощо. а саме: фіктивне підприємництво, фіктивне банкрутство, протидія законній господарській діяльності, підробка документів, грошей, цінних паперів; злочини проти безпеки виробництва, зокрема, умисне введення в обіг на ринку України небезпечної продукції, що може спричинити шкоду великій кількості населення тощо.

Підставами для застосування до юридичної особи ЗКПХ є вчинення її уповноваженою особою або за дорученням чи наказом, за змовою та у співучасті, або іншим шляхом перерахованих вище злочинів. Відповідальність за такі злочини може наставати, якщо вони вчиняються від імені та в інтересах юридичної особи чи просто від імені юридичної особи. До уповноважених осіб юридичної особи законодавець відносить службових осіб юридичної особи, а також інших осіб, які відповідно до закону, установчих документів юридичної особи чи договору мають право діяти від імені юридичної особи.

Злочини визнаються вчиненими в інтересах юридичної особи, якщо вони спрямовані на отримання нею неправомірної вигоди або створення умов для отримання такої вигоди, а так само на ухилення від передбаченої законом відповідальності.

Таким чином, встановлення кримінальної відповідальності юридичних осіб, це складний та багатовекторний процес, який потребує в першу чергу переосмислення існуючих принципів кримінального права та кримінальної відповідальності, а саме – суб'єктивного ставлення у вину та індивідуалізації кримінального покарання, а також вироблення нових принципів, що будуть відповідати сучасним вимогам законодавства про кримінальну відповідальність [4, с. 239].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Михайлов О.О. Юридична особа як суб'єкт злочину: іноземний досвід та перспективи його застосування в Україні: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.08 / О.О. Михайлов; Акад. адвокатури України. – К., 2008. – 18 с.

2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України стосовно відповідальності юридичних осіб: Закон України від 23.05.2013 № 314-VII // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2014. – № 12. – С. 183.

3. Цимбалюк В. Зарубіжний досвід кримінальної відповідальності юридичних осіб та перспективи України / В. Цимбалюк // Історико-правовий часопис. – 2014. – С. 114 –

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/5024/1/cymbaliuk.pdf>

4. Кашкаров О.О. Передумови реформування Кримінального кодексу України та створення законодавства про кримінальні проступки / О.О. Кашкаров // Форум права. – 2009. – № 1. – С. 236–241.

Сарнавський О., старший викладач кафедри загальноправових та психологічних дисциплін факультету підготовки фахівців для Національної гвардії України, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник

ОЗНАКА БЕЗСИСТЕМНОСТІ ІНСТИТУТУ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ (ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ)

Реалізація оборонної політики України в умовах посилення загроз її суверенітету, територіальній цілісності актуалізує проблему забезпечення кримінально-правової охорони суспільних відносин військової сфери. Із аналізу наукової літератури вбачається, що останнім часом на висвітленні цієї проблеми та пошуку шляхів її розв'язання зосереджена увага багатьох дослідників. При цьому значна частина кримінально-правових досліджень присвячена змінам кримінального законодавства, що відбулися у частині регламентації відповідальності військовослужбовців.

Кримінальний кодекс України (далі-КК України) містить комплекс норм, якими здійснюється кримінально-правове регулювання суспільних відносин, пов'язаних із відповідальністю військовослужбовців. До цього комплексу входять норми Загальної та Особливої частин КК України. Зокрема, у Загальній частині КК України специфічність цього виду регулювання знайшла своє втілення у нормах інституту покарання та його видів (пп. 2, 6, 10 ст. 51, чч. 1, 2 ст. 52, ст. 54, ч. 3 ст. 55, ч. 3 ст. 56, ч. 2 ст. 57, ст. 58, ч. 2 ст. 60, ч. 3 ст. 61, ст. 62), інституту призначення покарання (чч. 1, 2 ст. 72), інституту звільнення від покарання та його відбування (ст. 75, ч. 3 ст. 76,